

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

بررسی ریشه و آثار سوء جرم و جنایت در کشورهای جهان سوم (کشورهای توسعه نیافته)

مؤلف :

مهدی کاظمی منیر

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۵)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

Chaponashr.ir

chaponashr.ir

iran-journals.com

سرشناسه : کاظمی منیر ، مهدی ، ۱۳۶۱
عنوان و نام پدیدآورندگان : بررسی ریشه و آثار سوء جرم و جنایت در کشورهای جهان سوم (کشورهای توسعه نیافته) / مولف: مهدی کاظمی منیر
مشخصات نشر : انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۵.
مشخصات ظاهری : ۱۰۳ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۲۳۸-۷
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : کتابنامه.
موضوع : بررسی ریشه و آثار سوء جرم و جنایت در کشورهای جهان سوم
رده بندی کنگره : TP ۹۸۳
رده بندی دیویی : ۶۶۸/۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۹۹۷۶۵۸۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا

نام کتاب : بررسی ریشه و آثار سوء جرم و جنایت در کشورهای جهان سوم (کشورهای توسعه نیافته)
مولف: مهدی کاظمی منیر
ناشر : انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: الهام غفاری
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۵
چاپ: زیر جلد
قیمت: ۱۷۵۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان :
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۱۲۹-۲۳۸-۷
تلفن مرکز پخش : ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

chaponashr.ir

iran-journals.com

فهرست

۷.....	مقدمه
۹.....	مخاطبان هدف
۱۰.....	اهمیت زمینه در پیشگیری از جرم:
۱۱.....	کمک‌های اهداکنندگان، اثربخشی و پایداری
۱۳.....	تجربه گسترده
۱۴.....	عوامل اقتصادی مؤثر بر جرم
۱۷.....	عوامل سیاسی و نهادی مؤثر بر جرم
۱۸.....	پیشگیری از جرم
۱۹.....	مفاهیم پیشگیری از جرم
۱۹.....	عوامل زیربنایی مؤثر بر جرم و بزه‌دیدگی
۲۱.....	انواع پیشگیری از جرم
۲۳.....	برنامه‌های بازپذیری
۲۴.....	زمان‌بندی استراتژی‌های پیشگیری از جرم
۲۵.....	پیشگیری از جرم و ایمنی جامعه
۲۵.....	پیشگیری پایدار از جرم
۲۶.....	رویکردهای جمعی به پیشگیری از جرم و نقش مهم دولت‌ها
۲۷.....	هزینه‌های جرم و فواید پیشگیری از جرم
۲۹.....	اصول اساسی زیربنای رهنمودهای پیشگیری از جرم
۳۰.....	پیشگیری از جرم به‌عنوان فرایندی دائماً در حال تحول، نه یک راه‌حل جادویی
	حمایت بین‌المللی از رهنمودهای پیشگیری از جرم تصویب‌شده توسط سازمان ملل متحد
۳۲.....	

۳۴	 نقش کلیدی دولت‌ها
۳۵	 ساختارهای حکومتی
۳۸	 نقش‌های پیشگیری از جرم دولت ملی
۳۸	 نقش‌های پیشگیری از جرم استان‌ها
۳۸	 نقش‌های پیشگیری از جرم مقامات محلی
۴۳	 آموزش عمومی و رسانه‌ها
۴۵	 پایداری و پاسخ‌گویی برنامه‌ها
۴۷	 آموزش و توانمندسازی برای دولت‌ها و سایر نهادها
۵۲	 پایه‌های پیشگیری فعال و مؤثر
۵۴	 دانش گسترده و فراگیر
۵۵	 انواع دانش موردنیاز
۵۸	 دانش درباره فرایند اجرای برنامه‌ها و سنجش نتایج و تأثیرات آن‌ها
۵۹	 توسعه دانش مبتنی بر شواهد
۶۰	 داده‌ها درباره جرم و مشکلات مرتبط
۶۱	 پیمایش‌های بزه‌دیدگی
۶۲	 منابع اطلاعاتی دیگر
۶۴	 ابزارهایی برای تحلیل داده‌ها و ارزیابی گزینه‌ها
۶۵	 سیستم‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS)
۶۶	 ممیزی‌های ایمنی و دولت‌های محلی
۶۸	 پیشگیری از جرم سازمان‌یافته
۷۰	 برنامه‌ریزی و اجرای سیاست‌های ملی
۷۵	 برنامه‌ریزی در سطح دولت محلی
۷۶	 تدوین راهبردهای جامع محلی

۷۸		اجرای برنامه و ارزیابی
۷۹		نظارت و ارزیابی
۸۳		پلیس محوری مبتنی بر جامعه
۸۴		تجربه شیکاگو
۸۵		کلانتری‌های ویژه زنان
۸۵		پلیس‌های کمکی، شهرداری و گروه‌های داوطلب
۸۵		داوطلبان و نگرانی‌ها
۸۶		امنیت خصوصی و فناوری
۸۷		برخی شرکای کلیدی: بخش‌های برنامه‌ریزی شهری و محیط‌زیست
۸۸		برخی شرکای کلیدی: بخش عدالت کیفری و خدمات بازپویست
۹۰		کار با جوامع و جامعه مدنی — مشارکت جامعه
۹۲		سازوکارهای مشارکتی
۹۳		ارزیابی‌های مشارکتی
۹۴		مشارکت بخش خصوصی
۹۶		بحث نهایی
۹۹		منابع

مقدمه

همه کشورها با جرم، خشونت و بزه‌دیدگی روبه‌رو هستند. این پدیده‌ها ممکن است به برخی از وضعیت‌های زیر منجر شوند: کشورهایی که در آن‌ها نسبت بالایی از جوانان—به‌ویژه مردان—پیش از رسیدن به بزرگسالی کشته می‌شوند؛ جوامعی که خانواده‌ها در آن‌ها یکی از والدین خود را از دست داده‌اند یا عضوی از خانواده در زندان است و این خانواده‌ها در فقر، بدون حمایت و بدون دسترسی به منابع مشروع درآمد زندگی می‌کنند؛ محله‌هایی که دچار جنگ‌های باندی شده‌اند یا در آن‌ها تقریباً هیچ‌گونه حفاظت و امنیت عمومی وجود ندارد؛ زنانی که در خانه مورد خشونت قرار می‌گیرند یا در فضاهای عمومی در معرض خشونت جنسی هستند؛ محله‌هایی که سطح جرم و احساس ناامنی سبب شده کسب‌وکارها و خانواده‌ها خود را پشت دروازه‌ها و با استفاده از نیروهای امنیتی خصوصی از سایر شهروندان و زندگی عمومی جدا کنند؛ و مهاجران و گروه‌های اقلیت که در مناطق فرسوده، منزوی یا اسکان‌های غیررسمی زندگی می‌کنند و در معرض آزار نژادی و بزه‌دیدگی قرار دارند.

همه کشورها برای تأمین امنیت و ایمنی شهروندان و افزایش کیفیت زندگی آنان تلاش می‌کنند. رهنمودهای پیشگیری از جرم تدوین شده از سوی سازمان ملل متحد بر پایه سال‌ها تجربه و آزمایش در واکنش به این مشکلات شکل گرفته‌اند. این تجربیات نشان می‌دهد که کشورها می‌توانند با استفاده از رویکردهای عملی و ملموس—که بسیار متفاوت و کم‌هزینه‌تر از واکنش‌های صرفاً سرکوبگرانه و بازدارنده هستند—جوامع ایمن‌تری بسازند.

این راهنما یکی از مجموعه ابزارهای عملی است که توسط دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد (UNODC) برای کمک به کشورها در اجرای استانداردها و هنجارهای مرتبط با پیشگیری از جرم و اصلاح عدالت کیفری تهیه شده است. این استانداردها و هنجارها از حاکمیت قانون، حقوق بشر و فرهنگ قانون‌مداری حمایت می‌کنند و از طریق توسعه پیشگیری از جرم و اصلاحات عدالت کیفری تحقق می‌یابند. این راهنما می‌تواند در زمینه‌های مختلف، از جمله به عنوان بخشی از پروژه‌های کمک فنی و توانمندسازی UNODC، چه به عنوان سند مرجع و چه ابزار آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. چندین ابزار مکمل نیز تدوین شده‌اند، از جمله «ابزار ارزیابی پیشگیری از جرم» و «راهنمای برنامه‌ریزی و اقدام برای پیشگیری از جرم در مناطق جنوب آفریقا و کارائیب».

این راهنما مروری فشرده بر مهم‌ترین ملاحظات دارد که در برنامه‌ریزی و اجرای راهبردها و مداخله‌های پیشگیری از جرم باید مورد توجه قرار گیرند. همچنین تأکید می‌کند که میان مناطق و کشورها از نظر چالش‌های ناشی از جرم و بزه‌دیدگی تفاوت‌های چشمگیری وجود دارد و لازم است برنامه‌ها در چارچوب محلی طراحی شوند. تمرکز اصلی این راهنما بر نحوه نهادینه‌سازی و تداوم راهبردهای پیشگیری از جرم—بر پایه رهنمودهای سازمان ملل—در طول زمان است.

دو مجموعه از رهنمودهای پیشگیری از جرم در سال‌های ۱۹۹۵ و ۲۰۰۲ توسط شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل تصویب شده‌اند:

«رهنمودهای همکاری و کمک فنی در زمینه پیشگیری از جرم شهری» (قطعنامه ۹/۱۹۹۵)

«رهنمودهای پیشگیری از جرم» (قطعنامه ۱۳/۲۰۰۲)

این رهنمودها—به همراه قطعنامه‌های جدیدتر—بر ضرورت استقرار راهبردهای پیشگیری از جرم در کنار اصلاحات عدالت کیفری تأکید می‌کنند. برای مثال، مجمع عمومی سازمان ملل در قطعنامه ۲۶۱/۵۶ (سال ۲۰۰۲) از دولت‌ها درخواست کرد همکاری نزدیک میان بخش‌های مختلف از جمله عدالت، بهداشت، آموزش و مسکن را برای پیشگیری مؤثر از جرم تقویت کنند و با جامعه مدنی همکاری داشته باشند. در قطعنامه ۲۲/۲۰۰۵ نیز شورا از UNODC خواست برای ایجاد توازن میان پیشگیری از جرم و واکنش‌های عدالت کیفری، توجه بیشتری به پیشگیری مبذول دارد.

با توجه به تمرکز روزافزون جرم و بزه‌دیدگی در شهرها، «رهنمودهای همکاری و کمک فنی در زمینه پیشگیری از جرم شهری» بر چگونگی طراحی و اجرای پیشگیری از جرم در مناطق شهری تمرکز دارد. این رهنمودها توصیه می‌کنند که پروژه‌های همکاری برای پیشگیری از جرم شهری باید بر رویکردی محلی، با استفاده از یک «برنامه اقدام یکپارچه پیشگیری از جرم» استوار باشند. این برنامه باید:

بر پایه تشخیص محلی از مشکلات باشد

مجموعه‌ای از بازیگران و نهادها را درگیر کند

عواملی چون مسکن، بهداشت و آموزش را در نظر بگیرد

و دامنه اقدامات را از پیشگیری اولیه تا پیشگیری از تکرار جرم پوشش دهد.

این رهنمودها همچنین وظایف مقام‌ها در همه سطوح را در اجرای برنامه اقدام مشخص می‌کنند، از جمله:

رعایت اصول بنیادین حقوق بشر

فراهم کردن آموزش و اطلاع‌رسانی مناسب

و انجام ارزیابی‌های منظم برای سنجش اثربخشی راهبردها و اصلاح آن‌ها در صورت نیاز.

«رهنمودهای پیشگیری از جرم» مصوب ۲۰۰۲ بر پایه رهنمودهای سال ۱۹۹۵ بنا شده‌اند. این رهنمودها مزایای گسترده پیشگیری مؤثر از جرم برای شهرها و مناطق شهری را توضیح می‌دهند؛ از ارتقای کیفیت زندگی اجتماعی و اقتصادی شهرها و ساکنانشان گرفته تا کاهش بلندمدت هزینه‌های مرتبط با عدالت کیفری، سلامت و سایر خدمات.

در بند ۱ این رهنمودها آمده است:

«شواهد روشن نشان می‌دهد که راهبردهای پیشگیری از جرم که به خوبی برنامه‌ریزی شده‌اند، نه تنها از جرم و بزه‌دیدگی جلوگیری می‌کنند، بلکه امنیت اجتماعی را تقویت می‌نمایند و به توسعه پایدار کشورها کمک می‌کنند. پیشگیری مؤثر و مسئولانه از جرم کیفیت زندگی همه شهروندان را بهبود می‌بخشد. این امر در بلندمدت هزینه‌های مرتبط با نظام رسمی عدالت کیفری و همچنین سایر هزینه‌های اجتماعی

ناشی از جرم را کاهش می‌دهد. پیشگیری از جرم فرصتی برای برخوردی انسانی‌تر و مقرون‌به‌صرفه‌تر با مشکلات جرم فراهم می‌کند.»

از زمان پذیرش این رهنمودها، توجه دوباره‌ای به اثرات جهانی‌شدن و رشد سریع شهرنشینی بر سطوح جرم و بزه‌دیدگی—به‌ویژه در مناطق شهری متراکم—مطرح شده است. رکود اقتصادی نیز نگرانی‌ها درباره تأثیر جهانی‌شدن و شهرنشینی بر امنیت را تشدید کرده است. اهمیت توسعه پاسخ‌های برنامه‌ریزی‌شده به این تغییرات گسترده بیش از پیش آشکار شده است. در قطعنامه ۲۴/۲۰۰۸، شورای اقتصادی و اجتماعی دوباره بر اهمیت توجه به پیشگیری از جرم شهری تأکید کرد و ضرورت ادغام ملاحظات پیشگیری از جرم در سیاست‌ها و برنامه‌های اجتماعی و اقتصادی را برجسته ساخت.

در سال‌های اخیر، جامعه جهانی به این نتیجه رسیده که توسعه اقتصادی و اجتماعی، و همچنین تحقق «اهداف توسعه هزاره»، به ایجاد امنیت و ایمنی در جوامع وابسته است. سطح بالایی خشونت در شهرها و جوامع، برای پیشرفت اجتماعی و اقتصادی و نیز برای روحیه و رفاه شهروندان بسیار زیان‌بار است. همان‌طور که در گزارش دبیرکل درباره حاکمیت قانون و عدالت انتقالی در جوامع پساکنفل (S/۲۰۰۴/۶۱۶) آمده است:

«پیشگیری، نخستین ضرورت عدالت کیفری است.»

مخاطبان هدف

این راهنما برای گروه‌های مختلفی نوشته شده است. مهم‌ترین مخاطب آن، دولت‌ها هستند؛ زیرا همان‌طور که رهنمودهای پیشگیری از جرم تأکید می‌کنند، دولت‌ها نقش اساسی در تدوین سیاست‌های کلان، ترویج، هماهنگی و حمایت از پیشگیری از جرم دارند. اصولی که این رهنمودها بر پایه آن‌ها بنا شده‌اند برای همه کشورها و تمامی سطوح حکومتی—صرف‌نظر از ساختار سیاسی یا اداری و یا سطح توسعه اقتصادی—کاربرد دارند. بنابراین، دولت‌های ملی، دولت‌های منطقه‌ای و دولت‌های محلی همگی نقش‌ها و فرصت‌های مهمی در این زمینه بر عهده دارند.

این راهنما نمونه‌هایی از توسعه راهبردها و برنامه‌ها ارائه می‌دهد که برای سیاست‌گذاران و متخصصان در همه سطوح حکومتی، و در کشورهای با درآمد بالا، متوسط و پایین، مفید خواهد بود. یکی از مهم‌ترین جنبه‌های سرمایه‌گذاری در سیاست‌های پیشگیری از جرم این است که می‌تواند به کاهش قابل توجه هزینه‌های نظام عدالت کیفری و سایر خدمات عمومی منجر شود و در عین حال منافع گسترده‌ای برای جامعه به همراه داشته باشد.

دومین گروه مخاطبان شامل اهداکنندگان و نهادهای همکاری است؛ چه ملی، چه منطقه‌ای و چه بین‌المللی. پیشگیری از جرم و کاهش خشونت به‌طور فزاینده‌ای نقش مهمی در برنامه‌های توسعه این سازمان‌ها پیدا کرده است. این راهنما ابزارهایی ارائه می‌دهد که به آن‌ها کمک می‌کند مؤلفه‌های اصلی برنامه‌ها و فعالیت‌های کمک فنی مورد حمایتشان را تعیین کنند.

در نهایت، کارکنانی با مهارت‌ها و نقش‌های متفاوت در حوزه پیشگیری از جرم—از جمله سیاست‌گذاران، مأموران پلیس، قضات و دادستان‌ها، مأموران مراقبت بعد از خروج (probation officers)، مددکاران اجتماعی، کارکنان بخش سلامت، متخصصان دیگر، پژوهشگران، سازمان‌های جامعه مدنی و جوامع محلی—می‌توانند از نمونه‌ها، منابع و ارجاعات موجود در این راهنما برای کمک به توسعه و اجرای پروژه‌ها بهره‌مند شوند.

این راهنما تلاش دارد به تمام این گروه‌های مختلف پاسخ دهد. این سند اصول اساسی رهنمودهای پیشگیری از جرم را بررسی می‌کند، دامنه رویکردهای موجود در پیشگیری از جرم را توضیح می‌دهد و توصیه‌های اصلی درباره چگونگی سازمان‌دهی یک راهبرد یا برنامه پیشگیری از جرم بر اساس این اصول را ارائه می‌دهد. همچنین شامل اطلاعاتی درباره روش‌ها و ابزارهایی است که می‌توان از آن‌ها استفاده کرد و روزبه‌روز بیشتر در دسترس قرار می‌گیرند.

فصول I، II و III مروری بر پیشگیری از جرم، رویکردهای مختلف موجود، اهمیت رهبری دولت در توسعه سیاست‌های راهبردی و تسهیل اجرای آن‌ها، و اطلاعات و منابع لازم برای برنامه‌های مؤثر ارائه می‌کنند. سیاست‌گذاران ارشد دولتی که مسئول موضوعات مربوط به ایمنی و امنیت در سطوح ملی یا محلی هستند، این بخش‌ها را به‌ویژه مفید خواهند یافت.

فصول IV، V و VI با جزئیات بیشتری به برنامه‌ریزی و اجرا، چالش‌های کار در مشارکت‌های چندبخشی و نقش مهم و پربار جامعه مدنی می‌پردازند. متخصصان میدانی، مدیران سیاستی، مدیران اجرایی و پژوهشگران، همچنین سازمان‌های جامعه مدنی، از این بخش‌ها سود خواهند برد.

در این راهنما مثال‌هایی از تکنیک‌ها، پروژه‌ها و ابزارها گنجانده شده است، و همچنین اطلاعاتی درباره منابع و مراجع مفید در اختیار خوانندگان قرار گرفته است.

اهمیت زمینه در پیشگیری از جرم:

کشورهای با درآمد بالا، متوسط یا پایین

بسیاری از برنامه‌های پیشگیری از جرم در ابتدا در کشورهای با درآمد بالا و با منابع قابل‌توجه توسعه یافته و ارزیابی شده‌اند، اما تجربه این کشورها همیشه به‌طور مستقیم قابل استفاده یا مناسب برای محیط‌های کمتر توسعه‌یافته نیست. بحث درباره اینکه چه نوع برنامه‌ها و مداخله‌هایی مؤثر هستند نیز به‌شکل نامتناسبی تحت تأثیر پژوهش‌هایی بوده که در کشورهای توسعه‌یافته انجام شده است. ادعاهای مربوط به اثربخشی مداخله‌ها باعث شده است که برخی کشورها تلاش کنند برنامه‌هایی را که در کشورهای دیگر اجرا شده‌اند، دوباره بازتولید کنند. برای مثال، در دهه ۱۹۹۰، آفریقای جنوبی تلاش کرد تعدادی از روش‌های پلیسی و پیشگیری را که در بریتانیا یا ایالات متحده اثربخش بوده‌اند، تکرار کند. چنین بازتولیدی اغلب موفقیت‌آمیز نبوده است؛ زیرا محدودیت‌ها در محیط‌های مختلف متفاوت هستند، و موفقیت یک برنامه تا حد زیادی به این بستگی دارد که چقدر خوب با نیازهای محلی سازگار شده و چگونه اجرا می‌شود.

خوشبختانه در سال‌های اخیر این مشکل شناخته شده و تمرکز از تعیین اینکه «چه چیزی کار می‌کند» به سمت فهم اینکه «چگونه پروژه‌ها کار می‌کنند» تغییر یافته است. این تغییر باعث افزایش آگاهی نسبت به ضرورت سازگار کردن راهبردهای پیشگیری از جرم با زمینه کشورهای مختلف شده است. شرایط اقتصادی و اجتماعی یک کشور، سطح توسعه و ظرفیت‌های آن، و همچنین تاریخ سیاسی‌اش، همگی عواملی هستند که بر نیازهای آن کشور، مشکلات جرم، و میزان امکان‌پذیری و مناسب بودن مداخله‌ها تأثیر می‌گذارند. رهنمودهای پیشگیری از جرم نیز این موضوع را به رسمیت می‌شناسند و بر اهمیت سازگار کردن شیوه‌های خوب با زمینه‌های محلی تأکید دارند.

کمک‌های اهداکنندگان، اثربخشی و پایداری

کشورهای در حال توسعه ممکن است تاریخ اخیر جنگ و درگیری داشته باشند که محدودیت‌های قابل توجهی ایجاد می‌کند. معمولاً کمبود شدید کارکنان تحصیل‌کرده و آموزش‌دیده وجود دارد، و ضعف زیرساخت‌ها و خدمات پایه، همراه با نرخ بالای بیکاری، چالش‌های عظیمی ایجاد می‌کند؛ جدا از سطوح بالای خشونت و بزه‌دیدگی. با این وجود، تجربه در کشورهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط رو به افزایش است و برخی شیوه‌های مؤثر و ارزیابی‌شده نیز وجود دارد. تبادلات جنوب-جنوب میان کشورهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط رو به افزایش مشابه روبه‌رو هستند نیز افزایش یافته است. به‌جای انتقال مستقیم برنامه‌ها از کشورهای با درآمد بالا، کشورهای کم‌درآمد و با درآمد متوسط بیش از پیش در شکل دادن پروژه‌هایی که با شرایط خودشان سازگار باشد و بر نقطه‌قوت‌های داخلی آن‌ها بنا شود، نوآورانه عمل می‌کنند.

با این حال، در برخی از این کشورها فشار عمومی برای تقویت و سخت‌تر کردن واکنش‌های عدالت کیفری در برابر سطوح بسیار بالای جرم و خشونت زیاد است، و در نتیجه پیشگیری به ندرت به‌طور کامل تأمین مالی یا اجرا شده است.

نگرانی دیگر این است که کمک‌های اهداکنندگان به کشورهای در حال توسعه در حوزه پیشگیری از جرم و عدالت کیفری اغلب پس از پایان برنامه‌ها غیربهمینه یا ناپایدار بوده است. بخشی از این مسئله ناشی از تمایل کشورها یا سازمان‌های اهداکننده به تحمیل جدول‌های مالی و گزارش‌دهی، ارزیابی نیازها یا برنامه‌های خودشان است، به‌جای اینکه با کشورهای دریافت‌کننده همکاری کنند. توجه به این مسائل افزایش یافته است. برای مثال، «بیانیه پاریس درباره اثربخشی کمک‌ها: مالکیت، هماهنگی، همسویی، نتایج و پاسخگویی متقابل» بر این نکته تأکید می‌کند که کشورهای دریافت‌کننده باید از ابتدا در تعریف مشکلات و راه‌حل‌ها مشارکت داشته باشند. اهداکنندگان باید انعطاف‌پذیر باشند و نسبت به جدول‌های مالی و اداری کشورهای دریافت‌کننده حساسیت نشان دهند.

بیانیه پاریس با هدف دستیابی به اهداف توسعه هزاره تنظیم شده و روش‌هایی را مشخص می‌کند که طی آن کشورهای اهداکننده باید کمک‌ها را ارائه و مدیریت کنند تا تأثیر بیشتری در کاهش فقر و نابرابری، افزایش رشد، ایجاد ظرفیت و سرعت‌بخشیدن به تحقق اهداف داشته باشد. این بیانیه پنج تعهد مشارکتی مبتنی بر تجربیات پدید آمده را توضیح می‌دهد که شامل مالکیت، همسویی، هماهنگی، تمرکز

بر نتایج و پاسخگویی متقابل است. این تعهدات برای افزایش اثربخشی کمک‌ها از طریق سازگار شدن با شرایط مختلف کشورها طراحی شده‌اند و شامل ۱۲ شاخص مشخص همراه با جدول زمانی و اهداف برای ایجاد پیشرفت هستند. این بیانیه همچنین بر اهمیت پایش و ارزیابی اجرا تأکید می‌کند. توسعه ظرفیت‌ها نیز یکی از اهداف اصلی توسعه ملی و کاهش فقر در نظر گرفته شده است.

تعهدات مشارکتی در بیانیه پاریس به شرح زیر است:

مالکیت:

کشورهای شریک رهبری مؤثر سیاست‌ها و راهبردهای توسعه‌ای خود را برعهده می‌گیرند و اقدامات توسعه‌ای را هماهنگ می‌کنند.

همسویی:

اهداکنندگان حمایت کلی خود را بر اساس راهبردها، نهادها و رویه‌های توسعه ملی کشورهای شریک تنظیم می‌کنند.

هماهنگی:

اقدامات اهداکنندگان هماهنگ‌تر، شفاف‌تر و در مجموع مؤثرتر می‌شود.

مدیریت بر مبنای نتایج:

مدیریت منابع و بهبود تصمیم‌گیری با هدف دستیابی به نتایج صورت می‌گیرد.

پاسخگویی متقابل:

اهداکنندگان و کشورهای شریک در برابر نتایج توسعه پاسخگو هستند.

در سال‌های اخیر تمرکز بیشتری بر کاهش خشونت مسلحانه وجود داشته است؛ زیرا این نوع خشونت هزینه‌های عظیمی برای کشورها و جمعیت‌ها ایجاد می‌کند و بر توسعه، حقوق بشر و دستیابی به اهداف توسعه هزاره تأثیر می‌گذارد. اهمیت پیشگیری و کاهش این نوع خشونت به رسمیت شناخته می‌شود. «اعلامیه ژنو درباره خشونت مسلحانه و توسعه»، فعالیت‌های «برنامه پیشگیری از خشونت مسلحانه» چندسازمانی، و مرور رویکردهای سیاستی موجود و امیدبخش توسط کمیته کمک‌های توسعه‌ای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در سال ۲۰۰۹، همگی نمونه‌هایی از تعهد هماهنگ‌شده بین‌المللی برای توسعه راهبردهای مؤثر در پیشگیری از خشونت مسلحانه هستند.

تجربه گسترده

جرم و جنایت به عنوان یکی از پیچیده ترین پدیده های اجتماعی، همواره یکی از چالش های اساسی جوامع انسانی بوده است. با این حال، شدت، گستره و پیامدهای آن در کشورهای در حال توسعه به مراتب عمیق تر و گسترده تر از کشورهای توسعه یافته است. در این کشورها، جرم نه تنها یک مسئله حقوقی یا فردی، بلکه بازتابی از ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ناکارآمد محسوب می شود. از این رو، بررسی ریشه ها و آثار سوء جرم در چنین جوامعی، نیازمند نگاهی چندبعدی و فراتر از رویکردهای سنتی مبتنی بر مجازات است.

در دهه های اخیر، با گسترش جهانی شدن و افزایش ارتباطات بین المللی، اشکال جدیدی از جرائم، به ویژه جرائم سازمان یافته فراملی، در کشورهای در حال توسعه رشد چشمگیری داشته اند. قاچاق مواد مخدر، قاچاق انسان، تجارت غیرقانونی اعضای بدن، و جرائم اقتصادی از جمله مواردی هستند که نه تنها امنیت داخلی این کشورها را تهدید می کنند، بلکه آن ها را در شبکه های پیچیده جرم جهانی نیز درگیر می سازند. این نوع جرائم معمولاً در بستر ضعف نهادهای دولتی، فساد اداری، و نابرابری های گسترده شکل می گیرند و تداوم می یابند.

یکی از مهم ترین نکات در تحلیل جرم در کشورهای در حال توسعه، درک این واقعیت است که جرم اغلب نتیجه انتخاب آگاهانه فردی صرف نیست، بلکه محصول شرایط ساختاری و محیطی است. فقر، بیکاری، نابرابری اقتصادی، کمبود فرصت های آموزشی، و حاشیه نشینی شهری از جمله عواملی هستند که زمینه های گرایش افراد به فعالیت های مجرمانه را افزایش می دهند. در چنین شرایطی، جرم می تواند به عنوان راهی برای بقا یا کسب درآمد در نظر گرفته شود، نه صرفاً یک رفتار انحرافی.

از سوی دیگر، ضعف حاکمیت قانون و ناکارآمدی نظام های قضایی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، موجب می شود که هزینه ارتکاب جرم برای مجرمان کاهش یابد. فساد در دستگاه های دولتی، عدم شفافیت، و نبود نظارت مؤثر، فضایی را ایجاد می کند که در آن فعالیت های غیرقانونی به راحتی شکل گرفته و گسترش می یابند. در چنین بستری، گروه های مجرمانه سازمان یافته می توانند به راحتی نفوذ کرده و حتی در برخی موارد با ساختارهای رسمی قدرت درهم تنیده شوند.

پیامدهای جرم و جنایت در این کشورها بسیار فراتر از آسیب های فردی است و کل ساختار جامعه را تحت تأثیر قرار می دهد. افزایش ناامنی، کاهش سرمایه گذاری، فرار سرمایه، بی اعتمادی عمومی نسبت به نهادهای دولتی، و تضعیف انسجام اجتماعی از جمله آثار مخرب جرم هستند. علاوه بر این، گسترش جرم می تواند روند توسعه اقتصادی و اجتماعی را مختل کرده و شکاف های طبقاتی را عمیق تر سازد.

نکته قابل توجه دیگر این است که در برخی موارد، جرائم سازمان یافته به ظاهر می توانند منافع اقتصادی کوتاه مدتی برای برخی افراد یا حتی اقتصادهای محلی ایجاد کنند. برای مثال، درآمد حاصل از قاچاق یا فعالیت های غیرقانونی ممکن است به عنوان منبعی برای اشتغال یا ورود سرمایه تلقی شود. اما در

بلندمدت، این جریان‌ها با تضعیف نهادهای رسمی، افزایش فساد و بی‌ثباتی، آسیب‌های عمیق و جبران‌ناپذیری به ساختار اقتصادی و اجتماعی وارد می‌کنند.

بنابراین، بررسی جرم در کشورهای در حال توسعه نیازمند رویکردی جامع است که هم به ریشه‌های ساختاری آن توجه داشته باشد و هم پیامدهای چندبعدی آن را مورد تحلیل قرار دهد. چنین رویکردی باید فراتر از سیاست‌های صرفاً کیفری حرکت کرده و بر پیشگیری، توسعه اجتماعی، و تقویت نهادهای حکمرانی تمرکز کند.

در مجموع، می‌توان گفت که جرم و جنایت در کشورهای در حال توسعه، نه تنها یک چالش امنیتی، بلکه مانعی جدی در مسیر توسعه پایدار به شمار می‌رود. از این‌رو، شناخت دقیق علل و پیامدهای آن، گامی اساسی در جهت طراحی سیاست‌های مؤثر برای کاهش جرم و ارتقای امنیت و رفاه اجتماعی است.

پیشگیری از جرم مستلزم ایجاد تغییر در شیوه کار دولت‌ها، نهادها و سازمان‌هاست و کشورهای تمام مناطق با چالش‌های متنوعی در اجرای پیشگیری روبه‌رو بوده‌اند. درس‌های بسیاری از تجربه‌های موفق و ناموفق در شمال و جنوب جهان به‌دست آمده است. از این‌رو، راهنمای حاضر بر تجربه‌های اخیر مجموعه‌ای از کشورها در تمامی مناطق تکیه می‌کند تا نه تنها نمونه‌های شیوه‌های خوب و نتایج مطلوب را نشان دهد، بلکه نمونه‌هایی از ابتکارهایی را نیز ارائه کند که اگرچه به‌خوبی برنامه‌ریزی و اجرا شده‌اند، اما پیامدهای ناخواسته داشته‌اند یا در برخی موارد کاملاً در دستیابی به اهداف خود ناکام مانده‌اند. یادگیری از چنین تجربه‌هایی برای ادامه به‌کارگیری استانداردها و هنجارهای مورد پذیرش سازمان ملل متحد ضروری است.

فصل بعدی این راهنما، مقدمه‌ای درباره مفاهیم پیشگیری از جرم و مزایای کاربرد آن‌ها توسط دولت‌ها ارائه می‌دهد، و همچنین مروری بر رهنمودهای همکاری و کمک فنی در حوزه پیشگیری از جرم شهری، رهنمودهای پیشگیری از جرم، و سایر استانداردها و هنجارهای بین‌المللی که از آن‌ها پشتیبانی می‌کنند.

عوامل اقتصادی مؤثر بر جرم

برای درک دقیق پدیده جرم و جنایت در کشورهای در حال توسعه، استفاده از چارچوب‌های نظری علوم اجتماعی ضروری است. جرم را نمی‌توان صرفاً به‌عنوان یک رفتار فردی یا انتخاب شخصی تحلیل کرد، بلکه باید آن را در بستر ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و نهادی مورد بررسی قرار داد. نظریه‌های مختلف جرم‌شناسی تلاش کرده‌اند تا رابطه میان شرایط محیطی و رفتار مجرمانه را تبیین کنند و نشان دهند که چگونه نابرابری‌ها و محدودیت‌های ساختاری می‌توانند افراد را به سمت جرم سوق دهند.

یکی از مهم‌ترین نظریه‌ها در این زمینه، نظریه «فشار» است که بیان می‌کند افراد زمانی به رفتارهای مجرمانه روی می‌آورند که میان اهداف اجتماعی (مانند موفقیت اقتصادی) و ابزارهای مشروع دستیابی به آن‌ها شکاف وجود داشته باشد. در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، افراد به‌ویژه جوانان، با آرزوهای بزرگ اقتصادی و اجتماعی روبه‌رو هستند، اما فرصت‌های واقعی برای تحقق این اهداف بسیار محدود است. این نابرابری میان آرزو و امکان، نوعی فشار روانی و اجتماعی ایجاد می‌کند که می‌تواند به رفتارهای انحرافی و مجرمانه منجر شود.